

Kære Esben Lunde Larsen

Skovrådet vil gerne ønske dig tillykke med udnævnelsen til Miljø- og Fødevareminister og ser frem til det kommende samarbejde.

Skovrådet ser frem til den varslede naturpakke, og vil opfordre til at skoven får en central rolle i den, gerne udmøntet i et nyt nationalt skovprogram, som både favner skovbrugserhvervet og de mange leverancer som skovene giver til samfundet, herunder særligt biodiversitet, klimatilpasning, rent drikkevand og friluftsliv samt produktion af verdens formentlig mest miljøvenlige råstof: Træ. Skovrådet bidrager gerne med fagligt input til naturpakken, samt til et nyt nationalt skovprogram, herunder til den en nødvendige afvejning af de mange formål og hensyn, som skove kan bidrage til.

På Skovrådets seneste møde, d. 6. april 2016, havde vi en god drøftelse af definitionen af virkemidler til fremme af biodiversitet i skovene. Rådet har givet input til Naturstyrelsens arbejde med et fagligt notat om virkemidler til fremme af biodiversitet i skov (vedhæftet). Der er enighed i Skovrådet (som er bredt sammensat af de grønne organisationer, træindustrien og de private skovejere) om, at notatet er et godt fagligt grundlag for at skabe mere biodiversitet i skovene.

Skovrådet vil gerne invitere dig i skoven og præsentere dig for forskellige måder at drive og pleje skoven på, som fremmer biodiversiteten. Skovrådet ønsker med skovturen at bidrage til inspiration til naturpakken og vise hvordan skovene i praksis kan bidrage til og balancere hensynene til biodiversitet, friluftsliv og produktion.

Med venlig hilsen

Gertrud Jørgensen
Formand for Skovrådet

Skovrådet rådgiver ifølge Skovloven miljøministeren i skovbrugsfaglige spørgsmål. Rådet består af repræsentanter fra Dansk Skovforening, Landbrug & Fødevarer, HedeDanmark, Skovdyrkerforeningerne, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Danske Træindustrier, WWF Verdensnaturfonden, Verdens Skove, Friluftsrådet, KL og fra de institutioner, der forsker i skovbrugs- og naturfaglige emner.

Naturbeskyttelse
J.nr NST-309-00115
Ref. pka
13. april 2016

Virkemidler til fremme af biodiversitet i skov

Indledning

Formålet med dette notat er at beskrive virkemidler som kan fremme og understøtte skovens biodiversitet.

Notatet forholder sig ikke til, hvilke politiske mål eller hvilke arealmål en eventuel øget indsats for biodiversiteten i skov skal medvirke til at opfylde. Det er derfor ikke vurderet i hvor høj grad de beskrevne virkemidler opfylder skovprogrammet fra 2002 og de målsætninger om biodiversitet, der er fastlagt her.

Notatet tager udgangspunkt i driftsprincipperne i [Naturskogsstrategien](#) fra 1992/94. Her er bl.a. beskrevet principper for henholdsvis, *urørt skov*, *græsningsskov*, *stævningsskov*, *plukhugstskov* og *anden særlig drift*.

International sammenhæng

Danmark har internationalt tilsluttet sig kriterier for beskyttede skove ([Wien-resolution 4](#)) i regi af det frivillige, paneuropæiske skovsamarbejde "Forest Europe". Følgende klasser anvendes for skov med biodiversitet som primært driftsformål:

Class 1.1: "No Active Intervention"

- The main management objective is biodiversity
- No active, direct human intervention is taking place
- Activities other than limited public access and non-destructive research not detrimental to the management objective are prevented in the protected area

Class 1.2: "Minimum intervention"

- The main management objective is biodiversity
- Human intervention is limited to a minimum
- Activities other than listed below are prevented in the protected area:
 - Ungulate/game control
 - Control of diseases/insect outbreaks
 - Public access
 - Fire intervention
 - Non-destructive research not detrimental to the management objective
 - Subsistence resource use

Class 1.3: "Conservation Through Active Management"

- The main management objective is biodiversity
- A management with active interventions directed to achieve the specific conservation goal of the protected area is taking place
- Any resource extraction, harvesting, silvicultural measures detrimental to the management objective as well as other activities negatively affecting the conservation goal are prevented in the protected area

Class 2: "Protection of Landscapes and Specific Natural Elements"

- Interventions are clearly directed to achieve the management goals landscape diversity, cultural, aesthetic, spiritual and historical values, recreation, specific natural elements
- The use of forest resources is restricted
- A clear long-term commitment and an explicit designation as specific protection regime defining a limited area is existing
- Activities negatively affecting characteristics of landscapes or/and specific natural elements mentioned are prevented in the protected area

Københavns Universitet v/IGN rapporterer ca. hvert femte år til Forest Europe om, hvor stort det danske skovareal er i de nævnte klasser.

Ny viden

Siden naturskovsstrategiens lancering er der kommet ny viden om biodiversitet i skov. En del af denne viden er samlet i rapporten "Evaluering af indsatsen for biodiversiteten i de danske skove 1992-2012". Her har forskere fra KU, AU og GEUS vurderet en række virkemidlers formodede effekt på udvalgte rødlistede artsgrupper, og opstillet nedenstående figur.

De røde kolonner i figuren omfatter artsgrupper, der fremmes stærkest af urørt skov, mens de grønne kolonner omfatter artsgrupper, der fremmes stærkest af græsning eller drift og pleje, som giver en mere lysåben skov. Arterne i de hvide kolonner fremmes alle af urørt skov, men kan også fremmes ved målrettede tiltag på de dyrkede arealer.

	Karplanter	Skovlevende sommerfugle	Mykorrhizasvampe, pilsvampe	Fugle	Pattedyr	Mykorrhizasvampe, andre	Jordboende svampe	Invertebrater tilknyttet kilder og bække	Vedboende biller	Epifytiske lavler	Vedboende svampe	Point samlet
Virkemiddel												
Urørt skov med højt naturligt græsningstryk	++	++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	30
Urørt Skov med lavt naturligt græsningstryk	+	+	++	+++	++	++	+++	+++	++	++	+++	24
Græsning på +/- permanente skovenge	+++	+++	+/-	++	+	+	+/-	+/-	+	+/-	+/-	18
Sløjfning af dræn	++	++	+/-	++	++	+	++	+++	+	+	+	17
Bevarelse af evighedstræer med veterankvaliteter i den dyrkede skov (tilstrækkeligt antal)	+/-	+/-	+	++	++	+++	+	+	++	+	+	12
Beskyttelse af egekrat	+	+	+	+	+	+	+/-	+	+	++	+	11
Øget brug af naturlig foryngelse	+	++	+/-	+/-	+	++	++	+	+/-	+	+/-	10
Øget løvtræs-andel	+	+	+/-	+	+/-	+	+	++	+	+/-	+	9
Stævning	+++	+++	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-	-	6
Mindsket jordbearbejdning	+	+/-	+	+/-	+/-	++	++	+/-	+/-	+/-	+/-	6
Rydning af nålebevoksninger til lysninger	+/-	++	+/-	++	+	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	6
Skovrejsning	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	3
Stop for pesticidanvendelse og gødskning	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	3

Signaturforklaring: - potentiel negativ effekt afhængig af praktisk gennemførelse; +/- neutral eller meget svag effekt; + svag gavnlige effekt; ++ moderat gavnlige effekt; +++ stor gavnlige effekt

¹ Johannsen, V. K., Dippel, T. M., Møller, P. F., Heilmann-Clausen, J., Ejrnæs, R., Larsen, J. B., Raulund-Rasmussen, K., Rojas, S. K., Jørgensen, B. B., Riis-Nielsen, T., Bruun, H. H. K., Thomsen, P. F., Eskildsen, A., Fredshavn, J., Kjær, E. D., Nord-Larsen, T., Caspersen, O. H., Hansen, G. K. (2013): Evaluering af indsatsen for biodiversiteten i de danske skove 1992 - 2012. 90 s. ill.

Der er således en bred palet af virkemidler, som kan finde anvendelse med henblik på at beskytte og/eller at styrke biodiversiteten i skov. En nærmere beskrivelse af virkemidlerne vil gøre det muligt:

- at målrette virkemidler i forhold til naturværdierne på et konkret areal, herunder forekomsten af rødlistede arter,
- at imødekomme de enkelte skovejeres ønsker om, hvordan biodiversiteten skal bevares og fremmes i deres skov,
- at tilpasse biodiversitetsindsatsen i skov til de økonomiske muligheder på et givent tidspunkt, idet omkostningerne ved de enkelte virkemidler er vidt forskellige.

Beskrivelse af virkemidlerne

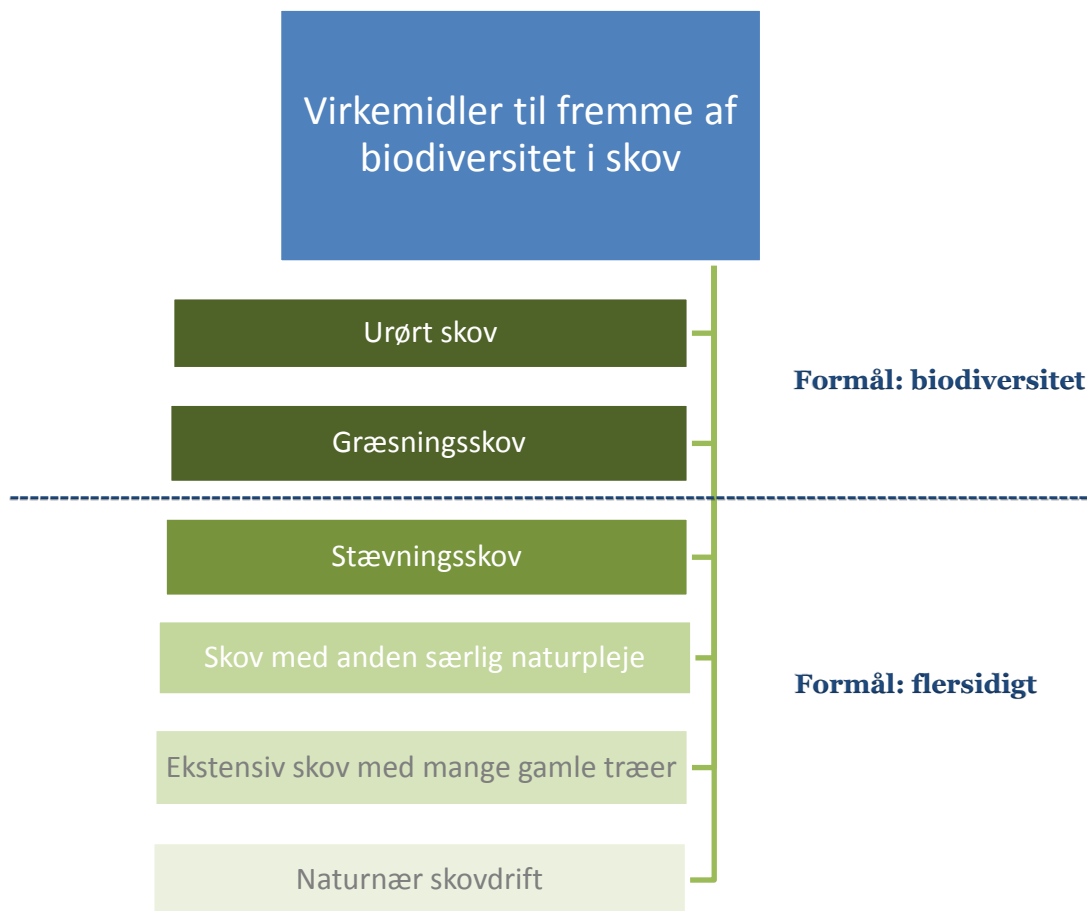
Nedenfor beskrives en række virkemidler, som alle i varierende grad kan understøtte biodiversiteten i skov. Rækken er ikke udtømmende, og det vil være muligt at kombinere flere af virkemidlerne på samme areal.

Kategorierne er rangordnet efter graden af indgreb. Den urørte skov er efter eventuelle forberedende indgreb helt uden drift og kun undtagelsesvist foretages indgreb, hvis naturværdierne er konkret truet. I græsningsskov kan foretages drift og pleje i større eller mindre omfang i et spænd fra helt at undlade indgreb til mere intensive indgreb. Stævningssskoven vil have intensive indgreb i form af selve stævningen, som typisk foretages med lange (10-40 års) mellemrum. I de ekstensive skove med mange gamle træer og i den naturnære skovdrift sker der træproduktion i større eller mindre omfang under udvidede hensyn til biodiversiteten. Alle kategorier indeholder mange elementer, der fremmer og understøtter biodiversitet.

Formålet med hvert virkemiddel er fremhævet, og det er vigtigt at holde sig formålet for øje, således at ethvert indgreb understøtter formålet. Det beskrives kort, hvordan virkemidlernes formodes at indvirke på biodiversiteten. For hvert virkemiddel gives en *definition* og der beskrives principper for *drift og pleje*, eventuelle *forberedende indgreb* og *friluftsliv*, ligesom der for hver virkemiddel gøres en række overvejelser om *arealvalg*. Det er desuden angivet hvilken international skovbeskyttelsesklasse virkemidlet relateres til, og der er så vidt muligt angivet et eksempel på en konkret skov/lokalitet.

Det er tilstræbt at beskrive de enkelte virkemidler på en sådan måde, at det ikke er ”snærende bånd”, men derimod er smidige og fleksible definitioner, som holder fokus på det væsentligste, nemlig at bidrage til at standse tabet af biodiversitet.

Certificeret skov er ikke beskrevet som selvstændig kategori, idet certificeringen vil gælde hele skove eller ejendomme, og en certificeret skov vil indeholde flere af de beskrevne virkemidler. Da certificering indebærer at en vis arealandel af skoven dedikeres til biodiversitetsformål, er certificeringen i sig selv et virkemiddel der fremmer biodiversiteten.

Figuren illustrerer virkemidler til at fremme biodiversitet i skov opstillet efter graden af indgreb. De to mørkegrønne kategorier har biodiversitet som formål og de indgreb der eventuelt sker, er med dette formål for øje. De øvrige virkemidler har flersidigt formål. Biodiversiteten har faldende betydning med lysere farve og træproduktionen har stigende betydning med lysere farve.

Urørt skov

Formål: Biodiversitet

Urørt skov vil sikre, at den naturlige dynamik kan udfolde sig frit, så skoven over tid udvikler en urskovsagtig struktur med væltede og døde træer, foryngelse i lysninger, naturlige vandstandsforhold og en række økologiske nicher, som er under pres i den forstligt drevne skov. Ved omlægning til urørt skov vil det ofte give mening at foretage forberedende indgreb. I den urørte skov kan et naturligt højt græsningstryk fra fritgående vilde bestande af græssere tilføre en ekstra dynamik til gavn for biodiversiteten. Nye urørte skove kan også opstå gennem naturlig tilgroning. I den internationale rapportering skelnes mellem stringente reservater af urørt skov og urørt skov med minimal forvaltning. Urørt skov vil understøtte en lang række artsgrupper på samme skovareal, herunder rødlistede arter. Særligt vedboende biller og svampe samt epifytiske laver ligesom hulrugende fugle og pattedyr vil gavnnes af urørt skov.

Definition:

Fællesbetegnelse for skov, som friholdes for menneskelig indgriben, herunder at sætte dyr på græs fra et nærmere angivet tidspunkt.

- *Principper for drift og pleje:*
 - Skovdrift ophører på arealet, som overgår til fri succession og naturlig dynamik, dvs. ingen plantning, såning, hugst, fjernelse af træ, grøfteoprensning, sprøjtning, gødskning, forstyrrelse af jordbunden (herunder kørsel) eller andre aktiviteter med træproduktion for øje.
 - Som hovedregel skal alle arters konkurrence ske frit. Der kan dog være behov for at bekæmpe invasive arter, hvis de er en trussel mod biodiversiteten.
 - Det vurderes konkret, hvorvidt der undtagelsesvist er behov for anden naturpleje.
- *Principper for forberedende indgreb:*
 - Grøfter tilstoppes, så afvanding ophører. Gennemgående vandafledning fra arealer, med behov for afledning opstrøms for den urørte skov, må accepteres og kan evt. rørlægges.
 - Det vurderes konkret, hvorvidt der er behov for andre forberedende indgreb, f.eks. strukturindgreb i monotone bevoksninger for at skabe lysninger eller at fjerne indførte træarter. Det kan vælges at lade døde træer stå, aktivt ringe levende træer eller lade fældede træer ligge. Økonomisk værdifulde træer kan udtages.
- *Principper for friluftsliv:*
 - Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler, men kan være midlertidigt begrænset efter konkret biologisk vurdering på specifikke lokaliteter.
 - Friluftsliv, herunder jagt, udsætning og fodring udøves under hensyntagen til naturværdierne.
 - Hugst af træer kan foretages af hensyn til skovgæsters sikkerhed og passage; de fældede træer efterlades på arealet.

Overvejelser om arealvalg:

De største naturmæssige interesser vil typisk være knyttet til at udlægge og udvide gamle løvskove og løvkraat med lang kontinuitet, som allerede har høje naturværdier og nøglestrukturer som f.eks. gamle træer og dødt træ. Desuden kan yngre tilgroningsskove, som ikke har været drevet forstligt, være et godt udgangspunkt. Af hensyn til muligheden for fri dynamik lægges der desuden vægt på at udlægge større sammenhængende arealer.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Class 1.1 *Biodiversity Conservation, No active intervention* eller beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Class 1.2 *Biodiversity Conservation, Minimum intervention*

Eksempler på urørt skov class 1.1: Suserup Skov, Midtsjælland og Draved Skov, Sønderjylland.

Eksempler på urørt skov class 1.2: størstedelen af aftaler om urørt skov indgået efter Naturskovsstrategien fra 1992.

Græsningsskov

Formål: *Biodiversitet*

Kategorien er bred og spænder fra græsningsskove helt uden indgreb til græsningsskov med en mere intensiv drift og pleje og i alle tilfælde med biodiversitetsformålet for øje. Ved valg af græssere og græsningstryk bør der tages udgangspunkt i det konkrete areal og dets naturværdier. Græsningsskov helt uden

drift og plejeindgreb og med højt naturligt græsningstryk er vurderet at være det virkemiddel i skov, der tilgodeser flest artsgrupper, herunder rødlistede arter, jf. figur side 1. Græsningsskov med dyr under hegn med et højere græsningstryk og mere intensive drift- og plejeindgreb formodes ligeledes at være særligt til gavn for arter, der er knyttet til lysåbne, græssede skove med en varieret rumlig struktur med store, gamle træer, spredte buskadsler og åbne arealer. Græsningen gavner især en række karplanter, trælevende biller, sommerfugle og andre insekter, svampe, hulrugende fugle og flagermus.

Definition:

Driftsform i skov hvor "store græssere" som f.eks. kvæg og hjorte græsser, og hvor græsningen og andre eventuelle drifts- og plejetiltag foretages af hensyn til biodiversiteten. Der kan være græsningsskove med minimale indgreb bortset fra hegningen, hvor drift og pleje alene er et spørgsmål om at øge eller mindske græsningstrykket. I andre græsningsskove kan der være en mere intensiv drift og pleje.

➤ *Principper for drift og pleje:*

- Græsning med én til flere arter af "store græssere" som f.eks. kvæg og hjorte.
- Græsningstrykket tilpasses de lokale naturværdier. Der skal være opmærksomhed på, at de forskellige græssende dyr påvirker urte-lag, busklag og opvækst forskelligt. Hvis tilskuds fodring er nødvendig, sker det under hensyntagen til naturværdierne.
- Døde træer og væltede stammer efterlades i vid udstrækning til dyr og svampe.
- Foryngelse sker så vidt muligt ved naturlig opvækst evt. under hegn eller ved at sænke græsningstrykket i perioder. Hvis vigtige træarter ikke formår at forynge sig selv, f.eks. eg, kan de indplantes og i forbindelse hermed kan der foretages pletvis jordbearbejdning. Herudover foretages ikke jordbearbejdning.
- Nåletræ kan forekomme som indblanding, eller i visse tilfælde (f. eks. skovfyr) være dominerende.
- Det vurderes konkret, hvorvidt der er behov for anden naturpleje.
- Vådområder kan fremmes for at skabe dynamik ved at tilstoppe grøfter. Gennemgående vandafledning fra arealer opstrøms græsningsskoven accepteres.
- Sprøjtning foretages ikke.
- Hvis dyrene ikke kan trives uden gødskning af arealet, bør græsningstrykket sænkes.
- Kørsel med traktor og tungt maskinel begrænses mest muligt uden for veje.

➤ *Principper for friluftsliv:*

- Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler.
- Friluftsliv, herunder jagt, fodring og udsætning udøves under hensyntagen til naturværdierne.

Overvejelser om arealvalg:

De største naturmæssige interesser vil typisk være knyttet til at fortsætte drift af de græsningsskove, som stadig drives efter denne driftsform, samt at genoptage græsningsskove, hvor græsningen er opgivet. I skove med stor variation i aldre og træarter kan græsning etableres og skoven kan udvikles til gavn for biodiversiteten. Der bør - så vidt muligt - indgå lysåbne naturarealer som enge, overdrev, mo-

ser eller lignende i græsningsskove. Store indhegninger giver den bedste variation i græsningstryk og naturforhold.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Class 1.3 *Biodiversity Conservation, Conservation through active management*.

Eksempel på græsningsskov: Tofte Skov i Nordjylland er et eksempel på en græsningsskov med minimale indgreb. Dyrehaven nord for København er et eksempel på en græsningsskov med intensiv drift og pleje.

Stævningsskov

Formål: *Flersidigt formål – med vægt på biodiversitet og med alternativ træproduktion.*

Stævningsskov vil understøtte de artsgrupper, herunder rødlistede arter, jf. figur side 1, der gavnnes af denne særlige driftsform. Efter stævning udvikles således en frodig græs- og urtevegetation med et rigt og varieret dyreliv. Stævningsskov gavner derfor især en række karplanter, herunder orkidéer, skovlevende sommerfugle og andre insekter samt hasselmus.

Definition: Driftsform i skov, hvor hjemmehørende træer som f.eks. el, lind, pil, hassel, eg, ask og avnbøg nedskæres med jævne mellemrum (typisk 10-40 år) og skyder fra stubbene igen.

➤ *Principper for drift og pleje:*

- Sprøjtning og gødskning foretages ikke.
- Jordbunden skånes i videst muligt omfang.
- Kørsel med traktor og tungt maskinel begrænses mest muligt uden for veje.
- Afvanding begrænses mest muligt.
- Tiden mellem hugster/stævninger tilpasses de lokale og historiske forhold og med biodiversitet for øje. Det bør tilstræbes at have flere aldre af genvækst tilstede indenfor skoven.
- Træet må som udgangspunkt udnyttes frit. Hvis dette i en konkret skov anses at true naturværdierne, bør skoven overvejes udlagt urørt i stedet.
- Det vurderes konkret, hvorvidt og hvor mange træer der bevares til størst mulig alder og efterfølgende død og henfald.
- Stævningen kan ofte med fordel kombineres med græsning. Dog bør der normalt ikke være græsning i de første år efter stævningen for at sikre genvæksten af træerne.
- Det vurderes konkret, hvorvidt der er behov for anden naturpleje.

➤ *Principper for friluftsliv:*

- Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler.
- Friluftsliv, herunder jagt, fodring og udsætning udøves under hensyntagen til naturværdierne.

Overvejelser om arealvalg:

De største naturmæssige interesser vil typisk være knyttet til at fortsætte drift af og eventuelt udvide de stævningsskove, som stadig drives efter denne driftsform samt at genoptage stævningsskovdrift i bevoksninger og småskove, hvor stævning er opgivet, men hvor grundlaget for den rige flora og fauna endnu findes eller kan etableres sig.

I tidligere stævnet skov, som har ligget urørt eller ekstensivt drevet i flere årtier, kan det være bedre at lade arealet ligge urørt, end at genoptage stævningsdriften.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Class 1.3 *Biodiversity Conservation, Conservation through active management*.

Eksempel: Gulstav skovene, Langeland.

Skov med anden særlig naturpleje

Formål: *Specifikt formål - træproduktionen sker under udvidede hensyn til biodiversiteten.*

Formålet er at kunne ”skræddersy” drift og pleje til specifikke naturværdier og sårbare eller truede arter i kombination med en vis træproduktion. Det kan være truede arter i skov, f.eks. arter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag II og IV eller arter omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I. Det kan være naturtypebevarende og naturtypeforbedrende skovdrift som sikrer, at kortlagte skovnaturtyper i Natura 2000-områderne lever op til naturdirektivernes krav eller at drift og pleje i de registrerede bevaringsværdige egekrat lever op til skovlovens krav. Driftsformen vil således typisk understøtte de skovarter og levesteder for arter i skov, der er omfattet af naturdirektiverne, samt arter og levesteder, som især findes i de bevaringsværdige egekrat. Desuden kan kategorien omfatte pleje af enge, moser, m.v. inde i skovene samt nyetableret græsning i skov. Træproduktion sker inden for rammerne af det specifikke formål.

Definition:

Skov, hvor der gennemføres særlig pleje af hensyn til truede arter, specifikke beskyttelsesformål eller særlige forpligtelser.

- *Principper for drift og pleje:*
 - fastsættes efter konkret vurdering af det enkelte areal
- *Principper for friluftsliv:*
 - Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler.
 - Friluftsliv, herunder jagt, fodring og udsætning udøves under hensyntagen til naturværdierne.

Overvejelser om arealer:

Arealvalget ligger fast for de kortlagte skovnaturtyper indenfor Natura 2000-områderne, og de bevaringsværdige egekrat. Desuden kan skovnaturtyper uden for Natura 2000-områderne være omfattet samt skove, der er omfattet af skovlovens § 25. Endvidere kan omfattes skovarealer med forekomst af truede arter, som ikke i tilstrækkeligt omfang vil blive beskyttet og fremmet ved brug af de øvrige virkemidler, men i stedet har behov for individuelt tilpasset pleje. Skovenge og skovmoser vil være vigtige arealtyper, ligesom skovbryn og grupper af gamle træer, der lades urørt i en naturvenligt drevet skov vil være oplagte.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Class 1.3 *Biodiversity Conservation, Conservation through active management*, eller Class 2: *“Protection of Landscapes and Specific Natural Elements”*.

Ekstensiv skov med gamle træer

Formål: *Flersidigt formål - træproduktion under udvidede hensyn til biodiversiteten.*

Ekstensivt drevet skov med gamle træer vil understøtte artsgrupper, herunder rødlistede arter som f.eks. vedboende biller og svampe, hulrugende fugle og flagermus.

Definition:

Fællesbetegnelse for skov, som drives på en naturskånsom måde med løbende bevaring af et stort antal gamle træer til naturlig død og henfald.

➤ *Principper for drift:*

- Bevaring af løbende minimum 10-20 store træer pr. hektar til størst mulig alder og efterfølgende død og henfald, om muligt i grupper.
- Dødt træ efterlades til dyr og svampe. Hule træer fældes ikke.
- Skovarealet holdes så vidt muligt vedvarende dækket af skov bestående af flere træarter og aldre i blanding.
- Foryngelse sker ved brug af naturlig opvækst, evt. under hegn. Hvis vigtige arter i den gamle skov, f.eks. eg, ikke formår at forynge sig selv, kan de dog indplantes så vidt muligt med lokalt materiale. Renafdrift og fladeforyngelser bruges ikke.
- Hugst må ikke favorisere én træart, f.eks. bøg, men skal understøtte alle hjemmehørende træ- og buskarter på arealet.
- Sprøjtning og gødskning foretages ikke.
- Jordbearbejdning begrænses mest muligt.
- Kørsel med traktor og tungt maskinel begrænses mest muligt uden for veje.
- Afvanding begrænses mest muligt.

➤ *Principper for naturpleje:*

- Det vurderes konkret, hvorvidt der er behov for naturpleje.

➤ *Principper for friluftsliv:*

- Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler.
- Friluftsliv, herunder jagt, fodring og udsætning udøves under hensyntagen til naturværdierne.

Overvejelser om arealvalg:

De største naturmæssige interesser vil typisk være knyttet til at fortsætte og eventuelt udvide en naturskånsom drift i bevoksninger med hjemmehørende træarter, som allerede gennem en årrække har været drevet ekstensivt med bevaring af gamle træer og dødt træ. Desuden vil det være værdifuldt at anvende ”Ekstensiv skov med gamle træer” som bufferzone om f.eks. urørt skov eller græsningsskov, ligesom bevaring af de gamle træer i små holme vil kunne virke som biologiske trædesten.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: *Class 2: “Protection of Landscapes and Specific Natural Elements”*.

Eksempel: Skindbjerglund i Nordjylland

Naturnær skovdrift

Formål: *Flersidigt formål - træproduktion med hensyn til biodiversiteten.*

Den naturnære skovdyrkning er udviklet for at imødegå en række problemer, som det klassiske skovbrug skaber især i forhold til biodiversiteten, fordi det klassiske skovbrug indebærer driftsmetoder, der ofte modarbejder skovens naturlige proces-

ser. Det overordnede formål med den naturnære skovdrift er at integrere de forskellige økologiske, miljømæssige og sociale hensyn i skovdriften under hensyntagen til skovbrugets økonomiske indtjeningssevne. Der er således et økonomisk sigte med den naturnære skovdrift. Naturnær skovdrift vil i høj grad fremme naturhensyn i produktionsskovene fordi skoven får større lighed med det økosystem, som skovens biodiversitet naturligt er tilpasset, og fordi driftsformen bygger på naturlige processer.

Definition:

Den naturnære skovdrift er baseret på et vedvarende skovdække, der opretholdes ved at understøtte skovens naturlige processer. Bevoksningerne har stor variation i alder og art. Der anvendes lokalitetstilpassede arter, som oftest vil være hjemmehørende.

➤ *Principper for drift:*

- Skoven har et kontinuert skovdække og renafdrifter foretages ikke.
- Foryngelse sker ved naturlig foryngelse evt. suppleret med plantning/såning i lysbrønde efter hugst.
- Der produceres træ ved at fælde enkelttræer eller i mindre trægrupper.
- Hugst fremmer variation med flere forskellige træarter i mange forskellige aldre.
- Sprøjtning og gødskning er ikke nødvendigt, og anvendes ikke
- Jordbearbejdning anvendes i meget begrænset omfang.

➤ *Principper for naturpleje:*

- Det vurderes konkret, hvorvidt der er behov for naturpleje.

➤ *Principper for friluftsliv:*

- Friluftsliv efter sædvanlige adgangsregler.

Overvejelser om arealvalg:

Den naturnære skovdrift kan anvendes i alle skove, og der er beskrevet en række forskellige skovudviklingstyper for at skabe robuste, arts- og strukturvarierede bevoksninger, der er tilpasset den enkelte lokalitet. Det er en længerevarende proces at konvertere en traditionelt dyrket skov til naturnær skovdrift.

Beskyttelsesklasse efter Forest Europe klassifikation: Er ikke omfattet af de beskyttelsesklasser, der har biodiversitet som hovedformål.

Naturstyrelsen har en særlig forpligtelse til at bevare og forbedre de statslige skoves biodiversitet, og de naturnære driftsprincipper er for Naturstyrelsens skove udviklet med særligt henblik på at beskytte og fremme biodiversiteten. Derfor udbygges grundtanken i naturnær skovdrift med detaljerede retningslinjer og ekstra biodiversitetsfremmende tiltag for Naturstyrelsens arealer.

Eksempel: Naturstyrelsens skove.